

Kamil MIODUSZEWSKI

<https://orcid.org/0009-0002-8455-7895>

Zaangażowanie prezydenta Ronalda Reagana w kampanię prezydencką 1988 r.

Streszczenie

Prezydent Ronald Reagan zmienił oblicze Stanów Zjednoczonych poprzez szereg zmian w polityce wewnętrznej i zewnętrznej zwanych „Rewolucją Reagana”. Kiedy w 1988 r. miały miejsce kolejne wybory, w których nie mógł już brać udziału, jego działania na rzecz wyboru swojego wiceprezydenta George’a H.W. Busha na stanowisko głowy państwa były bardzo istotne. Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie, jak Ronald Reagan starał się brać udział w kampanii politycznej już jako odchodzący prezydent. Analizie zostało poddane jego zaangażowanie i stosunek do działań podejmowanych przez przedstawicieli Partii Demokratycznej, a także działania na rzecz wiceprezydenta Busha i jego starań o prezydenturę.

Słowa kluczowe: G.H.W. Bush, demokraci, prezydent, prawyborcy, R. Reagan, republikanie, wybory, 1988.

Ronald Reagan był politykiem, który miał na swoim koncie wiele sukcesów wyborczych. Dość przypomnieć jego sukcesy z lat 1967–1975, kiedy to później przywódca Stanów Zjednoczonych dwukrotnie pokonał w walce o urząd gubernatora Kalifornii kandydata demokratów, czy przede wszystkim wygrane kampanie prezydenckie z lat 1980 i 1984. Oczywiście w toku kariery politycznej Reagana miały miejsce również nieudane próby pozyskania sympatii wyborców¹. Wspomnieć można o zakończonych porażką staraniach wywalczenia nominacji Partii Republikańskiej w ramach prawyborów w 1976 r. czy nieudanym starcie w kampanii wyborczej osiem lat wcześniej.

W 1988 r. kończący swoją drugą kadencję prezydencką Reagan zaangażował się w działania na rzecz wyboru dotychczasowego wiceprezydenta George’a Herberta Walkera Busha. Ten ostatni ubiegał się o urząd głowy państwa, mając za swojego przeciwnika Michaela Dukakisa, kandydata Partii Demokratycznej².

¹ D.T. Critchlow, „*Rewolucja*” Ronalda Reagana i jej pokłosie, [w:] *Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki 1945–1990*, t. 5, red. A. Bartnicki, D. Critchlow, Warszawa 1995, s. 133.

² Ibidem.

Reagan wielokrotnie zabierał w tym kontekście głos, wygłaszając różnego rodzaju oświadczenia, udzielając wywiadów czy biorąc udział w audycjach radiowych. U źródeł jego zaangażowania leżała przede wszystkim chęć zachowania osiągnięć ośmiu lat rządów, a w szczególności konserwatywnej rewolucji³. Jednocześnie było to charakterystyczne dla amerykańskiej sceny politycznej, w której odchodzący prezydent wspierał swoją osobą kandydata partii – dotychczasowego wiceprezydenta w staraniach o urząd.

Sytuacja w Partii Republikańskiej była pod koniec lat 80. XX w. specyficzna. Odchodził bowiem prezydent, którego dwie kadencje zapewniły republikanom wyjątkowo silną pozycję na krajowej scenie politycznej. Wiceprezydent George H.W. Bush co prawda powszechnie był uważany za naturalnego kandydata tej partii na urząd prezydenta, nie miał jednak, bo mieć nie mógł, porównywalnej pozycji politycznej, co Reagan. Sam Reagan w 1987 r. na spotkaniu ze zwolennikami administracji wskazywał, że republikanie muszą utrzymać prezydenturę. Mówił: „Nasza krucjata zaszła już tak daleko. Jednak w nadchodzących miesiącach nadal mamy wiele do zrobienia. Musimy utrzymać Białą Dom w 1988 roku”⁴. Prezydent wspominał w związku z tym, że nie tylko planuje aktywnie wspierać kandydata Partii Republikańskiej na prezydenta, ale również ma zamiar działać na rzecz całej w partii wspierając ją w jej wysiłku zdobycia gubernatorstw i pozycji senatorów w innych stanach. Co ciekawe, jako jeden z powodów zaangażowania prezydent wskazał fakt, że konieczne będzie zdobycie władzy w legislaturach stanowych⁵. Te bowiem odpowiadały za ukształtowanie okręgów wyborczych – które według Reagana były niekorzystnie z punktu widzenia republikanów zakreślone. Jak sam prezydent zażartował podczas spotkania:

W 1970 r., kiedy byłem jeszcze gubernatorem Kalifornii, a oni opracowali tam zmiany w okręgach, myślę, że jedynym republikańskim okręgiem, który nam zostawili, była południowa granica⁶.

W republikańskich prawyborach do walki z wiceprezydentem Bushem stanął także ówczesny lider mniejszości republikańskiej w Senacie, Robert Dole z Kansas oraz przedstawiciel chrześcijańskiej prawicy Pat Robertson z Virginii⁷. Reagan wypowiadał się na temat Dole’a raczej ciepło. Na uwagę zasługuje chociażby wy-

³ Konserwatywną rewolucją określa się przejście, jakie nastąpiło zarówno w polityce gospodarczej, jak i społecznej w trakcie rządów Reagana. Lata 80. przyniosły przede wszystkim rezygnację z gospodarczego interwencjonizmu państwowego, jaki zaistniał w związku z marazmem lat 30. XX wieku oraz zmiany światopoglądowe, w wyniku których społeczeństwo amerykańskie odrzuciło dotychczasowe liberalne podejście do spraw społecznych i stało się obyczajowo konserwatywne.

⁴ Remarks at a White House Briefing for Administration Supporters, June 29, 1987, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-white-house-briefing-for-administration-supporters> [dostęp: 13.08.2024] (Wszystkie tłumaczenia własne – K.M.).

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ M.A. Jones, *Historia USA*, Gdańsk 2002, s. 710.

powieź na spotkaniu z darczyńcami Partii Republikańskiej w 1987 r., kiedy prezydent wspominał, że odwrócenie złej sytuacji gospodarczej z początku lat 80. nie byłoby możliwe, gdyby nie grupa niezłomnych republikanów w Senacie pod wodzą Dole'a⁸. W toku prawyborów sztab Dole'a tworzył różnego rodzaju materiały wyborcze, które miały pokazywać senatora jako „człowieka Reagana”. W jednym ze spotów – w kontrze do Busha – określano Dole'a jako tego, który umożliwił przegłosowanie projektów prezydenta dotyczących obniżek podatków czy ratyfikacji traktatu INF⁹. W innym spocie z kolei prezydent Reagan dziękował senatorowi za jego przywództwo w izbie wyższej oraz za niezłomne wsparcie w ramach współpracy politycznej między Senatem a administracją¹⁰.

Budzącym największe emocje w powszechnym odbiorze był przedstawiciel chrześcijańskiej prawicy w Partii Republikańskiej – Pat Robertson. Ten pochodzący z Wirginii pastor Kościoła Baptystów głosił przede wszystkim program uzdrowienia wiary Amerykanów. Sytuował się jeszcze bardziej niż prezydent Reagan po prawej stronie spektrum politycznego¹¹. Jak wskazuje David John Marley w swoim artykule pt. *Ronald Reagan and the Splintering of the Christian Right*, osiem lat administracji Ronalda Reagana i niedostateczny konserwatyzm spowodował frustrację u wielu przedstawicieli chrześcijańskiej prawicy, także u Robertsona. Zachęciło go to do ubiegania się o prezydenturę w 1988 r.¹². Kampania Robertsona nie uzyskała poparcia głowy państwa, ponieważ aspirujący do prezydentury polityk zbyt często atakował administrację Reagana za niektóre działania chociażby na polu polityki zagranicznej. Podczas jednej z wypowiedzi zawarł aluzję do informacji, jakoby żona Reagana, Nancy, nakłaniała swojego męża do podpisania porozumień pokojowych ze Związkiem Radzieckim, co pozwoliłoby zapisać się jej mężowi w historii. Te i inne wypowiedzi Robertsona rozwścieczyły administrację Reagana, która nie udzieliła poparcia politykowi z Virginii¹³.

Jak już wspomniano, wiceprezydent Bush, z pochodzenia Teksasczyk, cieszył się mniejszym poparciem wyborców republikańskich niż prezydent Reagan. U progu wyborów z 1988 r. pojawiało się wiele pytań dotyczących jego kandy-

⁸ Remarks at the Annual Republican Congressional Fund-raising Dinner, April 29, 1987, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-annual-republican-congressional-fund-raising-dinner> [dostęp: 13.08.2024].

⁹ Traktat zawarty między Stanami Zjednoczonymi a ZSRR miał na celu eliminację z arsenałów obu krajów pocisków krótkiego i średniego zasięgu. Por. Dole for President commercial – The Difference is Leadership (1988), https://www.youtube.com/watch?v=tx6Sp8h_WAw&ab_channel=TheDoleInstituteofPolitics [dostęp: 13.08.2024].

¹⁰ Bob Dole for President Commercial – Reagan on Leadership (1988), <https://www.youtube.com/watch?v=l3uiec-BIOk> [dostęp: 13.08.2024].

¹¹ M.A. Jones, *Historia USA...*, s. 710.

¹² D.J. Marley, *Ronald Reagan and the Splintering of the Christian Right*, „Journal of Church and State” 2006, vol. 4, s. 852.

¹³ R. Shogan, *Robertson Rips Reagan in Bid for Support on the Right*, 1987, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1987-10-18-mn-15285-story.html> [dostęp: 13.08.2024].

datury¹⁴. Dziennikarze zastanawiali się, na ile rzeczywiście Reagan popiera wiceprezydenta w jego staraniach wyborczych. Spekulowano, że początkowy wybór Busha w 1980 r. mógł być tzw. małżeństwem za namową (ang. *shotgun marriage*)¹⁵ i z tego powodu jeszcze w 1987 r. Reagan nie udzielił mu oficjalnego poparcia¹⁶. Sam prezydent mówił wówczas odnośnie do prawyborów:

Mogę tylko powiedzieć, że niezależnie od tego, jaką osobę wybierze partia, będę ją całym sercem wspierał, jako oczywiście najlepszy wybór na to stanowisko, zapoznawszy się z kandydatami drugiej partii¹⁷.

W toku prawyborów pozycja wiceprezydenta Busha na tyle się umocniła, że w sondażach wyborczych wykonanych na zlecenie Instytutu Gallupa z 24 stycznia 1988 r. znalazł się on na pierwszym miejscu, mając 15 pp. przewagi nad swoim przeciwnikiem Robertem Dole'em. Pat Robertson uplasował się na 3. miejscu¹⁸. Reagan w czasie trwania prawyborów w swoim oświadczeniu (12 maja 1988 r.) udzielił poparcia wiceprezydentowi Bushowi słowami:

Jestem pełen entuzjazmu, w pełni zaangażowany i, jak powiedziałem, dołożę wszelkich starań, aby wiceprezydent Bush został kolejnym prezydentem Stanów Zjednoczonych. George był partnerem we wszystkim, co osiągnęliśmy i powinien zostać wybrany¹⁹.

Oprócz tego prezydent zapowiedział, że Bush ma jego pełne zaufanie i poparcie i po raz kolejny potwierdził zamiar prowadzenia kampanii na jego rzecz²⁰.

Udzielenie poparcia w maju 1988 r. nie spowodowało, że elektorat republikański w pełni poparł Busha na prezydenta – nadal istniał niemały segment prawicowych wyborców sceptycznych wobec tej kandydatury²¹. Duża część przedstawicieli partii republikańskiej nie dostrzegła w nim godnego następcy poprzednika, wskazując jego umiarkowane poglądy czy pochodzenie rodem z liberalnego wschodniego wybrzeża²². Reagan, chcąc wzmocnić pozycję polityczną Busha, podczas jednego ze spotkań z przywódcami republikańskimi w Kongresie zapowiadał, że jego potencjalny następca, gdy dojdzie do władzy, po raz kolejny ob-

¹⁴ Interview With Television Network Broadcasters, December 3, 1987, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/interview-with-television-network-broadcasters> [dostęp: 13.08.2024].

¹⁵ Z takim małżeństwem mamy do czynienia, kiedy jedna ze stron została do niego zmuszona np. z powodu ciąży.

¹⁶ Interview With Television Network Broadcasters, December 3, 1987, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/interview-with-television-network-broadcasters> [dostęp: 13.08.2024].

¹⁷ Ibidem.

¹⁸ US President – R Primaries, January 14–June 14, 1988, <https://www.ourcampaigns.com/Race-Detail.html?RaceID=55211&ShowAllMUPoll=Y> [dostęp: 14.08.2024].

¹⁹ Statement Endorsing George Bush's Candidacy for President, May 12, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/statement-endorsing-george-bushs-candidacy-for-president> [dostęp: 14.08.2024].

²⁰ Ibidem.

²¹ US President – R Primaries, January 14–June 14, 1988, <https://www.ourcampaigns.com/Race-Detail.html?RaceID=55211&ShowAllMUPoll=Y> [dostęp: 14.08.2024].

²² M.A. Jones, *Historia USA...*, s. 710.

niży podatki, co będzie korzystne dla Amerykanów²³. Prezydent Reagan poruszał również inne kwestie światopoglądowe ważne dla konserwatywnych wyborców. Podczas spotkania na jednym ze studenckich kongresów Reagan wskazywał na to, jak ważna jest religia dla Amerykanów i jakie niesie za sobą przesłanie, zwłaszcza w sytuacji, gdy różnorakie problemy trapią mieszkańców kraju. Jak to ujął: „Wierzę, i wiceprezydent Bush wierzy wraz ze mną, że musimy wznieść się ponad gorycz i wyrzuty, aby znaleźć pozytywne odpowiedzi na tragedię aborcji”²⁴. Na tym samym spotkaniu Reagan zachęcał słuchaczy do pochylenia się nad kwestiami związanymi z opieką nad dziećmi. Wiceprezydent Bush i jego sztab opracował innowacyjny plan, którego celem było wsparcie biednych i pracujących rodzin. Miało to mieć formę swego rodzaju zwrotnej ulgi podatkowej na dziecko w wysokości 1000 dolarów. Jak zasugerował Reagan: „Plan wiceprezydenta pozwoliłby także tysiącom matek na decyzję o pozostaniu w domu ze swoimi dziećmi”²⁵.

Z kolei na trzy dni przed konwencją Reagan na jednym ze spotkań z udziałem osób związanych z jego administracją mówił, że choć nieważne jest, jak często podróżuje i prowadzi kampanię na rzecz Busha – liczy się przede wszystkim aktywność wyborców²⁶. Reagan skierował do obecnych komunikat, że konieczne jest pokazanie Amerykanom, jakie sukcesy przyniosło osiem lat jego administracji i co jeszcze mógłby zrobić jego następca. Jak sam to określił: „Nasz bilans sukcesów jest ważny, ponieważ stanowi dowód, że nasza filozofia działa, że polityka George’a Busha działa”²⁷.

Niewątpliwie wynikał z tego obraz pełnego zaangażowania prezydenta Reagana na rzecz Busha. Zwłaszcza kiedy sam prezydent wskazywał, że ma pewne propozycje dotyczące zmian, które pozwolą, jak sam określił, „rozszerzyć rewolucję Reagana w erę Busha”. Przykładem takich zmian miały być chociażby redukcje w stopach zysków kapitałowych²⁸. Z wypowiedzi Reagana wyłania się obraz wiceprezydenta Busha jako człowieka spełniającego wszystkie warunki do bycia prezydentem Stanów Zjednoczonych. Reagan opisywał Busha jako przyszłego prezydenta, który doprowadzi do tego, że lata 90. będą określane jako „szalone lata dziewięćdziesiąte”, a także, że jest on: „najlepszym wiceprezydentem w historii”²⁹.

²³ Remarks at a Meeting With Republican Congressional Leaders, July 26, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-meeting-with-republican-congressional-leaders> [dostęp: 14.08.2024].

²⁴ Remarks to the Student Congress on Evangelism, July 28, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-student-congress-evangelism> [dostęp: 14.08.2024].

²⁵ Ibidem.

²⁶ Remarks to Reagan Administration Political Appointees, August 12, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-reagan-administration-political-appointees> [dostęp: 14.08.2024].

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

²⁹ Ibidem.

Kiedy w sierpniu 1988 r. miała miejsce Narodowa Konwencja Partii Republikańskiej w Nowym Orleanie, Reagan jeszcze bardziej zaangażował się w kampanię na rzecz wyboru Busha. Na dzień przed konwencją podczas jednego z wieców prezydent określał starania wyborcze republikanów jako rodzaj krucjaty dotyczącej amerykańskiej przyszłości. W jego przekonaniu konieczne było wyłonienie w toku wyborów republikańskiego kongresu, bo ten był dotychczas zdominowany przez pół wieku przez Partię Demokratyczną³⁰. Już w trakcie konwencji, 15 sierpnia, Reagan wygłosił przemowę, w której wskazywał sukcesy swojej administracji rzutujące na ewentualną prezydenturę Busha. Jako największe osiągnięcia ośmiu lat rządów wymieniał m.in. obniżkę podatków, redukcję inflacji, stworzenie milionów miejsc pracy przez nieprzerwane 68 miesięcy jego prezydentury, sukcesy w polityce zagranicznej – chociażby podpisanie przez administrację traktatu INF, udane przeprowadzenie inwazji na Grenadę czy doprowadzenie do porażek Sowietów w Afganistanie³¹.

Wraz z konwencjami obu partii rozpoczął się również ostatni kluczowy moment kampanii wyborczej 1988 r. 16 sierpnia 1988 r. Bush wybrał na swojego wiceprezydenta senatora z Indiany, Dana Quayle’a³². Tego samego dnia Reagan wydał oświadczenie dotyczące kandydatury, określając ją jako „doskonały wybór”. O senatorze z Indiany Reagan z oczywistych względów wypowiadał się w sposób pozytywny, podkreślając jego działania m.in. na rzecz projektu Strategic Defense Initiative znanego pod nazwą Gwiezdne Wojny³³. Prezydent podkreślał jego działania na rzecz zdobycia nowych wyborców. Zdaniem Krzysztofa Michałka, wybór Quayle’a był elementem działań Partii Republikańskiej skierowanej do młodszych wyborców celem zdobycia ich głosów³⁴.

Demokraci byli w ciężkiej sytuacji, jeśli chodzi o wybór kandydata do urzędu głowy państwa, zwłaszcza po ośmiu latach rządów republikanów. Warto przypomnieć, że Reagan miał przeciwko sobie w 1980 r. urzędującego prezydenta Jimmy’ego Cartera, natomiast w 1984 r. wystartował przeciwko niemu Walter Mondale, będący wiceprezydentem w administracji Cartera. W 1988 r. sytuacja była o tyle odmienna, że demokraci skłaniali się ku temu, by wystawić kogoś nowego, nieposiadającego przy tym doświadczenia w zakresie sprawowania

³⁰ Remarks at the Welcoming Rally at the Republican National Convention in New Orleans, Louisiana, August 14, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-welcoming-rally-the-republican-national-convention-new-orleans-louisiana> [dostęp: 15.08.2024].

³¹ Remarks at the Republican National Convention in New Orleans, Louisiana, August 15, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-republican-national-convention-new-orleanslouisiana> [dostęp: 14.08.2024].

³² Statement on the Selection of Senator Dan Quayle of Indiana as the Republican Vice Presidential Nominee, August 16, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/statement-the-selection-senator-dan-quayle-indiana-the-republican-vice-presidential> [dostęp: 15.08.2024].

³³ Ibidem.

³⁴ K. Michałek, *Amerykańskie stulecie. Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki 1900–2001*, Warszawa 2004, s. 558.

urzędu prezydenta bądź wiceprezydenta. Kandydatura Mondale'a nie była brana pod uwagę, ponieważ poniósł on klęskę w rywalizacji z Reaganem cztery lata wcześniej i stracił pozycję w partii. Prawyborzy w Partii Demokratycznej z tego powodu ograniczały się do następujących kandydatów: Michaela Dukakisa – gubernatora Massachusetts, Jesse Jacksona – czarnoskórego aktywisty, który brał udział w prawyborach partii w 1984 r., Ala Gore'a – senatora z Tennessee, Dicka Gephardta – kongresmena z Missouri, Paula Simona – kongresmena, a następnie senatora z Illinois oraz Gary'ego Harta – senatora z Kolorado³⁵.

Reagan jeszcze w ramach swojej kampanii w 1984 r., wspominając o prosperującej gospodarce, powiedział:

Mam złą wiadomość dla naszych przeciwników: nasza gospodarka będzie nadal zdrowa do listopadowych wyborów. Mam jednak dla nich gorszą wiadomość: nasza gospodarka nadal będzie taka sama w listopadzie 1988 r.³⁶

Faktem jest, że gospodarka amerykańska rozwijała się niezwykle prężnie, osiągając wzrost PKB w 1988 r. na poziomie 4,2%³⁷. Kiedy więc nadszedł okres wzmożonej aktywności obu partii politycznych, działalność odchodzącego prezydenta stała się jeszcze bardziej widoczna.

W trakcie prawyborów Reagan niejednokrotnie przedstawiał swoje opinie na temat kandydatów Partii Demokratycznej. Dość często wspominał o Michaelu Dukakisie oraz Jesse Jacksonie. Ten drugi w latach 80. był jednym z bardziej znanych demokratów zaangażowanych, bez sukcesu, w kampanię prezydencką w 1984 r.³⁸ Z kolei gubernator Dukakis na początku 1988 r. – w okresie od stycznia do marca – miał zauważalnie największe poparcie wśród demokratycznych wyborców. Warto dodać, że mniej znani kandydaci, tacy jak Paul Simon, Al Gore czy Dick Gephardt, nie byli przez prezydenta uznawani jako poważni przeciwnicy i z tego powodu stali się obiektem kpin. Sam Reagan podczas jednego ze spotkań związanych ze zbieraniem funduszy na kampanię zażartował, mówiąc o nich: „Chcę podziękować wszystkim, którzy tak ciężko pracowali, aby dzisiejsza kolacja zakończyła się sukcesem, a zwłaszcza kelnerom: Alowi Gore'owi, Bruce'owi Babbittowi, Dickowi Gephardtowi³⁹.”

³⁵ S.F. Hayward, *The Age of Reagan: Conservative Counterrevolution, 1980–1989*, Nowy Jork 2001, s. 613.

³⁶ Remarks at a Reagan-Bush Rally in Hammonton, New Jersey, September 19, 1984, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-reagan-bush-rally-hammonton-new-jersey> [dostęp: 10.08.2024].

³⁷ Annual growth of real GDP in the United States of America from 1930 to 2021, <https://www.statista.com/statistics/996758/rea-gdp-growth-united-states-1930-2019> [dostęp: 10.08.2024].

³⁸ L.M. Bartels, C.A. Broh, *The 1988 Presidential Primaries*, „The Public Opinion Quarterly” 1989, vol. 4, s. 570.

³⁹ Remarks at the Annual Republican Congressional Fundraising Dinner, May 11, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-annual-republican-congressional-fundraising-dinner-3> [dostęp: 10.08.2024].

Ostatecznie prawyborcy w obozie Demokratów rozstrzygnęły się w ramach rywalizacji Dukakisa i Jacksona. Zdecydowanie większą uwagę Reagan skoncentrował na czarnoskórym przedstawicielu Partii Demokratycznej z Karoliny Płd. Wyrażał się o nim w negatywnym tonie, wskazując, że osobiście nie przepada za czarnymi przywódcami, którzy udają się do komunistycznych krajów i wiążą się chociażby z Fidelem Castro, a jednocześnie mówią, że kochają Amerykę⁴⁰. Dzisiaj taka opinia zapewne wzbudziłaby większe kontrowersje niż w tamtym czasie. Możemy zauważyć, że głównym powodem niechęci prezydenta było przede wszystkim przyrównanie Jacksona do innych czarnoskórych przywódców, którzy byli zbyt mocno związani z reżimami komunistycznymi. W opinii Reagana nie można było kochać Ameryki i wiązać się z komunistami. Z kolei w trakcie odbywającego się w kwietniu 1988 r. corocznej konwencji Amerykańskiego Stowarzyszenia Wydawców Gazet Reagan wspominał, że nie zgadza się z niektórymi postulatami proponowanymi przez Jacksona w ramach prawyborów⁴¹.

Należy jednak zauważyć, że w 1988 r. czarnoskóry kandydat na prezydenta Stanów Zjednoczonych nie był jeszcze bardzo mocno brany pod uwagę przez wyborców obu partii, z tego powodu nie miał dużych szans na sukces wyborczy⁴². W efekcie kampania Jacksona dość szybko się załamała i nie była w stanie osiągnąć zamierzonych celów. Inaczej było w przypadku głównego konkurenta do uzyskania partyjnej nominacji. Dukakis bardzo szybko uzyskał poparcie demokratycznych grup interesów oraz wyborców i zabezpieczył podczas lipcowej konwencji Partii Demokratycznej nominację na kandydata w wyborach prezydenta Stanów Zjednoczonych⁴³.

Sukces Dukakisa na polu prawyborów został wsparty wyborem przez niego konserwatywnego nominata na wiceprezydenta, senatora z Teksasu Lloyda Bentsena. Reagan starał się umniejszać rolę Bentsena w możliwym przekonaniu centroprawicowego elektoratu do głosowania na Partię Demokratyczną. Wskazywał, że kandydatura Teksasńczyka nie pomoże Dukakisowi wygrać wyborów⁴⁴. Dodatkowo w toku kampanii wyborczej krytykował demokratycznego senatora za to, że ten podczas jednej z debat powiedział swojemu republikańskiemu przeciwnikowi, że nie jest Johnem Kennedym, gdy ten podniósł argument, że miał podobne doświadczenie co prezydent Kennedy. Reagan określił wypowiedź se-

⁴⁰ Remarks at a White House Briefing on the Nomination of Robert H. Bork To Be an Associate Justice of the Supreme Court of the United State, September 30, 1987, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-white-house-briefing-the-nomination-robert-h-bork-be-associate-justice-the-supreme> [dostęp: 11.08.2024].

⁴¹ Remarks at the Annual Convention of the American Society of Newspaper Editors, April 13, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-annual-convention-the-american-society-newspaper-editors> [dostęp: 11.08.2024].

⁴² M.A. Jones, *Historia USA*, Gdańsk 2002, s. 710.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Informal Exchange With Reporters, July 12, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/informal-exchange-with-reporters-10> [dostęp: 11.08.2024].

natora jako: „tani strzał niegodny senatora Stanów Zjednoczonych”⁴⁵. Reagan jeszcze przed samymi wyborami krytykował Dukakisa między innymi za wizję polityki zagranicznej, jaką mogłaby przybrać przyszła administracja w przypadku porażki Busha⁴⁶. W myśl słów Reagana poglądy gubernatora Massachusetts były zbyt lewicowe. Jako przykład błędnej polityki prezydent podawał niechęć Dukakisa do stacjonowania wojsk amerykańskich w Ameryce Środkowej czy w Korei Płd. Reagan zażartował, mówiąc, że Dukakis nie chce: „[...] obecności wojskowej USA w Pentagonie”⁴⁷. Analogiczna ocena dotyczyła kwestii inwazji na Grenadę dokonanej przez siły amerykańskiej w trakcie pierwszej kadencji Reagana. Prezydent podczas jednego z wieców wyborczych określił demokratów jako tych ludzi, którzy sprzeciwiali się tej interwencji, ale również tych, którzy nie popierali amerykańskich bombardowań w Libii w 1986 r. skierowanych przeciwko dyktatorowi Muammarowi Kaddafiemu⁴⁸. Podobnej krytyce ze strony Reagana podane zostały potencjalne plany administracji Dukakisa w stosunku do sił zbrojnych, a w szczególności amerykańskiej marynarki wojennej – gdyż, jak sam prezydent zapowiedział: „W rzeczywistości to, co zaplanowali dla Marynarki Wojennej, jest tak złe, że zanim dotrą do celu, Michael [Dukakis] będzie musiał wioślować łodzią na brzeg”⁴⁹. Było to oczywiste nawiązanie do nieszczęsnej dla sztabu Dukakisa kampanii, w której w ramach pozorowanej sesji zdjęciowej kandydat demokratów znalazł się w czółgu, co miało go pokazać jako silnego przywódcę⁵⁰.

Krytyka Dukakisa przez Reagana przybrała również postać krytyki samej Partii Demokratycznej i zmian, jakie nastąpiły w środowisku demokratów. Reagan zauważył, że partia, która kiedyś była partią Roosevelta i Trumana stała się ugrupowaniem McGoverna i Dukakisa. Taka ocena miała podkreślać ideową zmianę partii, która – jak Reagan to określił – przeszła ewolucję w postaci: „Partia «tak» stała się partią «nie»”⁵¹. Republikanie na czele z prezydentem bardzo często atakowali kandydata demokratów, używając względem niego określenia „liberał”, co miało pokazywać oderwanie Dukakisa od problemów zwykłych Amerykanów.

⁴⁵ ‘A Cheap Shot’-- Reagan; ‘A Plus for Us’-- Dukakis: Bentsen’s Quayle Jab Heats Race, October 6, 1988, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1988-10-06-mn-4514-story.html> [dostęp: 11.08.2024].

⁴⁶ Remarks at the Annual White House Correspondents Association Dinner, April 21, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-annual-white-house-correspondents-association-dinner> [dostęp: 11.08.2024].

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Remarks at a Republican Campaign Rally in San Bernardino, California, November 1, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-republican-campaign-rally-san-bernardino-california> [dostęp: 11.08.2024].

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Remarks at a Republican Campaign Rally in Mount Clements, Michigan, November 5, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-republican-campaign-rally-mount-clements-michigan> [dostęp: 11.08.2024].

Reagan atakował Dukakisa również za inne kwestie związane ze sporem światopoglądowym, wymieniając chociażby jego sprzeciw wobec dobrowolnych modlitw w szkołach, wsparcia dla restrykcji związanych z dostępem do broni czy nominację lewicowych sędziów w stanach takich jak Massachusetts⁵².

Nie ma wątpliwości, że sztab wyborczy Busha przyjął jasną strategię w zakresie walki politycznej z kandydatem demokratów. Atakowano go przede wszystkim jako liberała z Massachusetts (*Massachusetts liberal*), który nie rozumie problemów zwykłych Amerykanów. Powróciły porównania do McGoverna, Cartera czy Mondale'a⁵³. Sam Reagan posługiwał się tym określeniem kilka razy w trakcie całej kampanii, chociażby wtedy, kiedy prowadził działalność na rzecz elekcji republikańskiego senatora z Ohio, George'a Voinovicha. Wskazywał wówczas, że Voinovich i George H.W. Bush chcą przede wszystkim chronić życie tych, którzy chronią innych, tj. policji stanowej i lokalnej. Tymczasem liberałowie z Massachusetts i Ohio – jak zaznaczył – sprzeciwiają się karze śmierci⁵⁴. Można dodać, że liberałowie amerykańscy dość powszechnie byli uważani za ludzi o miękkim podejściu do spraw przestępczości. Reagan w kampanii wielokrotnie wskazywał na spotkaniach z wyborcami, że problemem kandydata demokratów była łagodność, gdy chodziło o przewinienia wobec prawa i samą karę śmierci⁵⁵.

Uczestnicząc w wiecach wyborczych na rzecz elekcji kandydata republikanów, Reagan poruszał wiele elementów i problemów kampanii prezydenckiej. Niejednokrotnie poddawał krytyce rządu Cartera, które – jak przekonywał – doprowadziły do złej sytuacji gospodarczej w kraju⁵⁶. Na kilka dni przed wyborami prezydent zachęcał Amerykanów do głosowania na Busha słowami: „Głos na wiceprezydenta George'a Busha to głos na optymizm, wyraz wiary w amerykański eksperyment. To potwierdzenie tego, co zrobiliśmy przez ostatnie 8 lat, i nasza szczerza obietnica, że jutro i nadchodzące dni, będą jeszcze jaśniejsze”⁵⁷. Tuż po wyborach szybko stało się jasne, że zwycięstwo George'a H.W. Busha jest pewne. Kandydat republikanów po zliczeniu wszystkich głosów uzyskał wynik w kolegium elektorskim 426 do 112 uzyskanych przez gubernatora Dukakisa.

⁵² Ibidem.

⁵³ G.B. Tindall, D.E. Shi, *Historia Stanów Zjednoczonych*, Poznań 2002, s. 1344.

⁵⁴ Remarks at a Fundraising Dinner for Senatorial Candidate George Voinovich in Cincinnati, Ohio, October 19, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-fundraising-dinner-for-senatorial-candidate-george-voinovich-cincinnati-ohio> [dostęp: 14.08.2024].

⁵⁵ Remarks at a Republican Campaign Rally in Raleigh, North Carolina, October 21, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-republican-campaign-rally-raleigh-north-carolina> [dostęp: 15.08.2024].

⁵⁶ Remarks at a Presidential Campaign Rally for George Bush in Los Angeles, California, August 24, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-presidential-campaign-rally-for-george-bush-los-angeles-california> [dostęp: 15.08.2024].

⁵⁷ Radio Address to the Nation on the Upcoming Elections, November 5, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/radio-address-the-nation-the-upcoming-elections> [dostęp: 15.08.2024].

Wygrana wiceprezydenta stanowiła dowód na chęć przedłużenia konserwatywnych rządów przez Amerykanów na dalsze cztery lata⁵⁸.

Podsumowując, należy stwierdzić, że udział prezydenta Reagana w kampanii wyborczej w 1988 r., był bardzo istotny. Aktywna działalność na rzecz wyboru George'a H.W. Busha na 41. prezydenta Stanów Zjednoczonych doprowadziła do zwycięstwa w wyborach i utrzymania dotychczasowej polityki. Wysoka częstotliwość, z jaką prezydent zabierał głos w sprawach związanych z wyborami na pewno doprowadziła do przekonania szczególnie tych wyborców, którzy nie widzieli w wiceprezydencie godnego następcy Reagana. Krytyka przedstawicieli Partii Demokratycznej i komentarze dotyczące kandydatów tejże partii też negatywnie wpłynęły na postrzeganie przeciwników prezydenta w kontekście roku wyborczego. Reagan sukcesywnie atakował demokratów, przypisując im bardzo niepopularne poglądy polityczne – wymienić można sprzeciw wobec jego polityki zagranicznej czy liberalne podejście w zwalczaniu przestępczości. Wybór Busha spowodował również, że Partia Republikańska sprawowała urząd w jednym z najważniejszych okresów dla państwa amerykańskiego, na jego rządy przypadły bowiem ogromne zmiany sytuacji na świecie. Administracja Busha miała bowiem stawić czoła wyzwaniom upadającego ładu zimnowojennego czy konfliktowi na Bliskim Wschodzie. Omawianie tych kwestii wykracza już jednak poza tematykę niniejszego artykułu.

Bibliografia

Źródła

Annual growth of real GDP in the United States of America from 1930 to 2021, <https://www.statista.com/statistics/996758/rea-gdp-growth-united-states-1930-2019/>.

'A Cheap Shot' --Reagan; 'A Plus for Us' --Dukakis : Bentsen's Quayle Jab Heats Race, October 6, 1988, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1988-10-06-mn-4514-story.html>.

Bob Dole for President Commercial – Reagan on Leadership (1988), <https://www.youtube.com/watch?v=l3uiec-BIOk>.

Dole for President commercial – The Difference is Leadership (1988), https://www.youtube.com/watch?v=tx6Sp8h_WAw&ab_channel=TheDoleInstituteofPolitics.

Interview With Television Network Broadcasters, December 3, 1987, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/interview-with-television-network-broadcasters>.

⁵⁸ K. Michałek, *Amerykańskie stulecie...*, s. 559.

Informal Exchange With Reporters, July 12, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/informal-exchange-with-reporters-10>.

Radio Address to the Nation on the Upcoming Elections, November 5, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/radio-address-the-nation-the-upcoming-elections>.

Remarks at a Presidential Campaign Rally for George Bush in Los Angeles, California, August 24, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-presidential-campaign-rally-for-george-bush-los-angeles-california>.

Remarks at a Republican Campaign Rally in Raleigh, North Carolina, October 21, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-republican-campaign-rally-raleigh-north-carolina>.

Remarks at the Republican National Convention in New Orleans, Louisiana, August 15, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-republican-national-convention-new-orleanslouisiana>.

Remarks at the Welcoming Rally at the Republican National Convention in New Orleans, Louisiana, August 14, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-welcoming-rally-the-republican-national-convention-new-orleans-louisiana>.

Remarks to Reagan Administration Political Appointees, August 12, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-reagan-administration-political-appointees>.

Remarks to the Student Congress on Evangelism, July 28, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-student-congress-evangelism>.

Remarks at the Annual Republican Congressional Fund-raising Dinner, April 29, 1987, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-annual-republican-congressional-fund-raising-dinner>.

Remarks at a White House Briefing for Administration Supporters, June 29, 1987, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-white-house-briefing-for-administration-supporters>.

Remarks at a Republican Campaign Rally in Mount Clements, Michigan, November 5, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-republican-campaign-rally-mount-clements-michigan>.

Remarks at a Republican Campaign Rally in San Bernardino, California, November 1, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-republican-campaign-rally-san-bernardino-california>.

Remarks at the Annual White House Correspondents Association Dinner, April 21, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-annual-white-house-correspondents-association-dinner>.

Remarks at the Annual Convention of the American Society of Newspaper Editors, April 13, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-annual-convention-the-american-society-newspaper-editors>.

- Remarks at a White House Briefing on the Nomination of Robert H. Bork To Be an Associate Justice of the Supreme Court of the United State, September 30, 1987, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-white-house-briefing-the-nomination-robert-h-bork-be-associate-justice-the-supreme>.
- Remarks at the Annual Republican Congressional Fundraising Dinner, May 11, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-the-annual-republican-congressional-fundraising-dinner-3>.
- Remarks at a Reagan-Bush Rally in Hammonton, New Jersey, Septem 19, 1984, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/remarks-reagan-bush-rally-hammonton-new-jersey>.
- Statement on the Selection of Senator Dan Quayle of Indiana as the Republican Vice Presidential Nominee, August 16, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/statement-the-selection-senator-dan-quayle-indiana-the-republican-vice-presidential>.
- Statement Endorsing George Bush's Candidacy for President, May 12, 1988, <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/statement-endorsing-george-bushs-candidacy-for-president>.
- Shogan R., *Robertson Rips Reagan in Bid for Support on the Right*, 1987, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1987-10-18-mn-15285-story.html>.
- US President – R Primaries, January 14-June 14, 1988, <https://www.ourcampaigns.com/RaceDetail.html?RaceID=55211&ShowAllMUPoll=Y>.

Opracowania

- Bartels M.L., Broh A.C., *The 1988 Presidential Primaries*, „The Public Opinion Quarterly” 1989, vol. 8.
- Critchlow T.D., „Rewolucja” Ronalda Reagana i jej pokłosie, [w:] *Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki 1945–1990*, t. 5, red. A. Bartnicki, D. Critchlow, PWN, Warszawa 1995.
- Hayward F.S., *The Age of Reagan: The Conservative Counterrevolution 1980–1989*, Crown Forum, New York 2009.
- Jones A.M., *Historia USA*, Marabut, Gdańsk 2002.
- Michałek K., *Amerykańskie stulecie. Historia Stanów Zjednoczonych Ameryki 1900–2001*, Mada, Warszawa 2004.
- Marley J.D., *Ronald Reagan and the Splintering of the Christian Right*, „Journal of Church and State” 2006, vol. 4.
- Tindall B.G., Shi E.D., *Historia Stanów Zjednoczonych*, Zysk i S-ka, Poznań 2002.

President Ronald Reagan's Involvement in the 1988 Presidential Campaign

Summary

President Ronald Reagan changed the face of the United States through a series of internal and external policy changes known as the, "Reagan Revolution". When the next election took place in 1988, in which he could no longer participate, his action to elect his Vice President George H.W. Bush was very important. The purpose of this article is to show how Ronald Reagan tried to participate in the political campaign already as the outgoing president. Analyzed is his involvement and attitude towards the actions taken by the Democratic Party representatives and also his actions in support of Vice President Bush and his bid for the presidency.

Keywords: G.W.H. Bush, democrats, president, primary, R. Reagan, republicans, election, 1988.